

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

ХРЕНОВА ТЕТЯНА ЮРІЇВНА

УДК 349.3

**ЖИТЛОВА СУБСИДІЯ
ЯК ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВА ФОРМА
СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ**

12.00.05 «Трудове право;
право соціального забезпечення»

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Харків – 2019

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі загально-правових дисциплін Донецького юридичного інституту МВС України, Міністерство внутрішніх справ України.

Науковий керівник – доктор юридичних наук, професор **Клемпарський Микола Миколайович**, Донецький юридичний інститут МВС України, професор кафедри загально-правових дисциплін.

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор **Москаленко Олена Вячеславівна**, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін, господарського та трудового права;

кандидат юридичних наук, доцент **Встухова Ірина Анатоліївна**, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, доцент кафедри трудового права.

Захист відбудеться «18» червня 2019 р. о 13⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.086.03 в Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого за адресою: 61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 77.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого за адресою: 61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 84-а.

Автореферат розіслано «15» травня 2019 року.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Н. П. Матюхіна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Проголошення України як соціальної держави стало найважливішою політичною установкою для її органів влади щодо необхідності вчинення активних дій у соціальній сфері, зумовило зміст і спрямованість її діяльності по забезпеченню соціального добробуту своїх громадян. Загальновизнано, що держава є по-справжньому соціальною тільки тоді, коли державна влада реально гарантує громадянам їх соціальні права.

Загалом соціальне забезпечення покликано гарантувати соціальну стійкість становища громадян у суспільстві незалежно від їх статусу та положення. Тим самим воно забезпечує нормальну життєдіяльність усіх членів соціуму, що виражається у різноманітних формах соціального забезпечення населення. Однією із таких важливих форм організаційно-правового забезпечення є саме отримання громадянами житлових субсидій.

Проте, на жаль, юридична наука загалом, і наука права соціального забезпечення зокрема, не приділяють достатньої уваги проблемі наукового дослідження питання надання і практичної реалізації отримання житлових субсидій, хоча ці питання є досить актуальними з огляду на сутність та основну мету надання житлових субсидій в сучасному суспільстві, яка виражається у наступному: 1) вирівнюванні соціальних, економічних умов користування житлово-комунальними послугами між окремими категоріями громадян; 2) здійсненні соціального захисту населення в умовах підвищення цін і тарифів на житлово-комунальні послуги; 3) забезпеченні стабільності витрат сімей на оплату житлово-комунальних послуг незалежно від зміни їх вартості; 4) гарантуванні стабільності соціального життя осіб, які не спроможні у певний період часу забезпечити себе самостійно.

У той же час, в процесі надання житлових субсидій виникає низка проблем, серед яких необхідно виділити: відсутність чіткого визначення права на отримання житлової субсидії, умов для її призначення, недосконалість порядку звернення осіб до органів соціального захисту населення з метою призначення житлових субсидій тощо. Всі ці проблеми мають бути вирішені саме шляхом комплексного дослідження житлової субсидії як важливої організаційно-правової форми соціального забезпечення в Україні.

Теоретичним та практичним проблемам окремих форм соціального забезпечення, посиленню рівня соціального захисту населення в Україні шляхом надання різноманітних видів соціальної допомоги у своїх наукових працях досліджували такі вчені як: В. С. Андрєєв, Є. І. Астрахан, В. А. Ачаркан, Н. Б. Болотіна, М. О. Буянова, М. А. Вігдорчик, І. А. Ветухова, В. О. Гончаров, О. Д. Зайкін, М. Л. Захаров, Р. І. Іванова, М. Л. Захарова, М. М. Клемпарський, О. Є. Мачульська, О. В. Москаленко,

Т. О. Постовалова, С. М. Прилипо, В. Д. Роїк, С. М. Синчук, Б. І. Сташків, Е. Г. Тучкова, О. М. Ярошенко. Проте, актуальним залишається дослідження такої організаційно-правової форми соціального забезпечення як житлові субсидії, які на сьогодні є досить поширеними в Україні та наразі займають одне із перших місць у системі здійснення соціального забезпечення населення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертація виконана згідно з планом науково-дослідницьких робіт Донецького юридичного інституту МВС України в межах науково-дослідної теми «Теоретико-прикладні проблеми наукового забезпечення діяльності МВС України» (номер державної реєстрації №0115U007082). Робота узгоджується з Пріоритетними напрямками розвитку правової науки на 2015-2020 роки, затвердженими постановою загальних зборів Національної академії правових наук України та Переліком перспективних напрямів кандидатських та докторських дисертацій за юридичними спеціальностями, затвердженим постановою президії Національної академії правових наук України від 18 жовтня 2013 р.

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційної роботи полягає в тому, щоб на основі аналізу наукових підходів щодо дослідження права соціального забезпечення та чинного законодавства України, охарактеризувати житлову субсидію як організаційно-правову форму соціального забезпечення населення, визначити її місце у системі соціального захисту населення, удосконалити умови та порядок призначення житлових субсидій в Україні.

Для досягнення цієї мети були поставлені такі завдання:

- з'ясувати зміст поняття «житлові субсидії» та виокремити його суттєві ознаки;
- визначити види житлових субсидій, здійснити їх класифікацію за різними критеріями;
- окреслити місце житлової субсидії в системі організаційно-правових форм соціального забезпечення населення;
- надати характеристику сучасному стану наукової розробки правових проблем призначення і надання житлових субсидій;
- здійснити розгляд історичної генези правового регулювання призначення житлових субсидій в Україні;
- сформулювати науково обґрунтовані пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення чинного законодавства у сфері правового забезпечення призначення житлових субсидій в Україні з урахуванням досвіду зарубіжних країн;
- охарактеризувати право на отримання житлових субсидій в Україні;

- розробити пропозиції щодо удосконалення умови призначення житлової субсидії;

- удосконалити порядок призначення житлової субсидії.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають в процесі надання населенню житлових субсидій в Україні.

Предметом дослідження є житлова субсидія як організаційно-правова форма соціального забезпечення населення.

Методи дослідження. Методологія дисертаційного дослідження базується на сукупності методів і прийомів наукового пізнання загальнонаукового та спеціального характеру, що дозволило сформулювати цілісне та комплексне уявлення про сутність поняття житлової субсидії як організаційно правової форми соціального забезпечення та її місця в системі соціального захисту населення України. За допомогою методів абстрагування й узагальнення поглиблено розуміння правової природи житлової субсидії, визначено її сутність та суттєві ознаки (підрозділ 1.1.). *Метод системно-структурного аналізу* застосовано в ході дослідження видів житлових субсидій (підрозділ 1.2). *Діалектичний метод* сприяв розкриттю місця житлових субсидій в системі організаційно-правових форм соціального забезпечення населення (підрозділ 1.3). За допомогою методу *узагальнення* охарактеризовано сучасний стан наукової розробки правових проблем призначення і надання житлових субсидій (підрозділ 1.4). Використання методу *нормативно-логічного аналізу* дозволило проаналізувати історичну генезу правового регулювання призначення житлових субсидій в Україні (підрозділ 2.1). Порівняльно-правовий метод використано при розкритті правових засад здійснення правового забезпечення призначення житлових субсидій в зарубіжних країнах та Україні (підрозділ 2.2). Використання формально-логічного методу надало змогу виявити неоднозначності у визначенні права на отримання житлової субсидії (підрозділ 3.1). Метод узагальнення та компаративний метод використано при визначенні основних шляхів удосконалення умов та порядку призначення житлових субсидій (підрозділ 3.1, 3.2) Теоретико-прогностичний метод застосовано при обґрунтуванні пропозицій та рекомендацій щодо удосконалення чинних нормативно-правових актів, які регулюють питання призначення житлових субсидій в Україні (підрозділ 3.1, 3.2, 3.3).

Основні висновки, положення й результати наукового дослідження ґрунтуються на вивченні чинного законодавства у сфері праці, судової практики, юридичної наукової літератури, що стосується розглядуваної царини.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що дисертація є однією з перших спроб комплексно, з використанням сучасних методів пізнання, урахуванням новітніх досягнень науки права соціального

забезпечення визначити сутність, особливості та значення житлової субсидії як організаційно-правової форми соціального забезпечення населення.

У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень та висновків, запропонованих особисто здобувачем. Основні з них такі:

уперше:

– обґрунтовано необхідність закріплення нового виду житлової субсидії – надання житлової субсидії на оплату житлово-комунальних послуг громадянам, які отримали кредити на придбання власного нерухомого майна для задоволення власних житлових потреб та набувають право власності на нерухоме майно вперше;

– запропоновано спростити механізм призначення житлових субсидій неповнолітнім дітям, які залишились без батьківської опіки (піклування), або недієздатним особам працездатного віку, шляхом надання особі, яка виявила бажання стати опікуном чи піклувальником (а у випадку відсутності такої особи – органам опіки та піклування), права на звернення до уповноважених органів із заявою для отримання житлової субсидії в інтересах вказаних осіб до вирішення питання про призначення такого опікуна чи піклувальника;

- здійснено періодизацію становлення та розвитку правового регулювання призначення житлових субсидій в Україні, внаслідок чого виділено та охарактеризовано сім періодів такого розвитку;

- здійснено комплексну класифікацію права на отримання житлової субсидії за такими критеріями: 1) суб'єктом отримання; 2) правовим та соціальним статусом отримувача субсидії; 3) правовим статусом субсидіанта відносно житлової площі; 4) кількістю суб'єктів отримання житлової субсидії; 5) нормативно-правовим актом, на підставі якого призначена житлова субсидія; 6) кількістю осіб, доходи яких впливають на визначення права на отримання житлових субсидій; 7) в залежності від працевлаштування особи;

– вказано на доцільність наділення органів, що здійснюють верифікацію соціальних виплат правом як ініціювати перед правоохоронними органами питання про притягнення винних осіб до юридичної відповідальності, так і самостійно складати відповідні протоколи про адміністративні правопорушення відносно осіб – правопорушників;

удосконалено:

– визначення поняття «житлова субсидія», під якою слід розуміти адресну, систематичну соціальну допомогу особам, які з тих чи інших причин не можуть забезпечити себе самостійно, фінансування якої здійснюється за рахунок Державного бюджету України та є безповоротною формою допомоги, яка надається виключно на передбачені спеціальними правовими актами цілі (на оплату житлово-комунальних послуг) у чітко

встановленому порядку її надання та метою якої є здійснення соціальної підтримки, гідного рівня життя осіб;

– системний підхід до визначення основних ознак житлової субсидії як важливої організаційно-правової форми соціального забезпечення населення;

– підхід до виокремлення основних видів житлових субсидій, внаслідок чого здійснено їх класифікацію за такими критеріями: 1) за терміном призначення; 2) за суб'єктом призначення; 3) з підстав наявності в особи права власності на домогосподарство; 4) за формою розрахунків;

– розуміння умов призначення житлових субсидій, серед яких запропоновано виділяти: основні (дохід, майновий стан та зайнятість особи) та додаткові умови (реєстрацію особи, яка отримує житлову субсидію на відповідній житловій площі; наявність в особи, яка орендує житло договору оренди житла, відсутність заборгованості за житлово-комунальні послуги; в окремих випадках наявність статусу внутрішньо переміщеної особи (при призначенні особі субсидії на домогосподарство, в якому особа фактично проживає та не має відповідного договору про оренду житла); обов'язок сплати обов'язкового платежу, нарахованого домогосподарству; відсутність відомостей про особу у Єдиному державному реєстрі боржників як такої, що має заборгованість по сплаті аліментів тощо).

набули подальшого розвитку:

– концептуальні підходи до визначення місця субсидій в системі організаційно-правових форм соціального забезпечення населення;

– характеристика сучасного стану наукової розробки правових проблем призначення і надання житлових субсидій як важливого чинника соціального захисту населення, внаслідок чого виділено такі групи проблем: 1) проблеми, які хоча безпосередньо не стосуються питання призначення субсидій, проте мають значний опосередкований вплив на них; 2) проблеми під час здійснення взаємодії між органом соціального захисту з іншими державними органами, діяльність яких є важливою та необхідною для швидкого та оперативного призначення та надання субсидії; 3) проблеми, які виникають при безпосередньому призначенні та наданні субсидії; 4) проблеми, які виникають чи можуть виникнути в процесі здійснення контролю за призначенням та наданням субсидій та підвищення якості надання соціальних послуг;

– підходи щодо правового забезпечення призначення житлових субсидій, отриманого на основі світового досвіду, суть якого зводиться до врахування стану нужденності громадян, збільшення обсягів фінансування соціальних програм, посилення адресності надання соціальної допомоги, в тому числі й при призначення житлових субсидій;

– пропозиції щодо удосконалення законодавства, яке визначає порядок призначення житлових субсидій в частині: 1) врахування доходу

особи, яка має відповідний депозит у банку; 2) перегляд збільшення суми щодо вчинення однією особою одноразової покупки або оплати послуг з 50 тисяч гривень до 100 тисяч, а також встановлення загальної суми купівлі для всіх членів домогосподарства на яке здійснюється призначення житлової субсидії у розмірі 150 тисяч гривень; 3) надання права на отримання житлової субсидії особам, які здійснили купівлю транспортного засобу шляхом оформлення довгострокового кредиту; 4) надання права на отримання житлової субсидії особами, які успадкували транспортний засіб, з дати випуску якого минуло не менше 5 років; 5) необхідності при заповненні декларації про доходи вказувати видатки на суму понад 150 тисяч гривень одноразово; 6) удосконалення функціонування Єдиного реєстру обліку осіб – отримувачів соціальної допомоги.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані в дисертації пропозиції і висновки можуть бути використані та частково використовуються:

– у *науково-дослідній роботі* – для подальших досліджень проблем, які виникають при застосуванні такої організаційно-правової форми соціального забезпечення як житлова субсидія;

– у *правотворчості* – у процесі підготовки змін і доповнень до чинних нормативно-правових актів, які регулюють питання призначення житлових субсидій;

– у *правозастосуванні* – у практичній діяльності структурних підрозділів з питань соціального захисту населення районних, районних держадміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі їх створення) рад;

– в *освітньому процесі* – під час підготовки методичних розробок, підручників та навчальних посібників з дисципліни «Право соціального забезпечення», інформаційних матеріалів щодо порядку призначення житлових субсидій.

Апробація результатів дисертації. Обговорення результатів проведеного наукового дослідження здійснювалося на засіданнях кафедри загально-правових дисциплін Донецького юридичного інституту МВС України. Основні його теоретичні положення, висновки і пропозиції доповідалися на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях: Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми трудового законодавства, законодавства про державну службу та службу в правоохоронних органах» (м. Харків, 16 листопада 2018 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми правових наук в євроінтеграційному вимірі» (м. Харків, 14-15 грудня 2018 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Реформування національного та міжнародного права: перспективи та пріоритети» (м. Одеса, 18-19 січня 2019 р.), Міжнародній науково-практичній

конференції «Держава і право в умовах глобалізації: реалії та перспективи» (м. Дніпро, 1-2 лютого 2019 р.).

Публікації. Основні теоретичні положення й висновки, сформульовані в дослідженні, знайшли відображення в шести наукових статтях, опублікованих у фахових наукових виданнях України, одній статті в науковому періодичному виданні іншої держави і тезах чотирьох доповідей на наукових та науково-практичних конференціях.

Структура й обсяг дисертації зумовлені предметом, метою та завданнями дослідження, логікою і послідовністю розкриття теми й викладення результатів. Вона складається з переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, які включають дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатку. Загальний обсяг дисертації – 218 сторінок, із них основного тексту – 195 сторінок, кількість використаних джерел – 189 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовується актуальність теми дисертації, визначається її зв'язок із науковими програмами, планами та темами, окреслюються мета і задачі, об'єкт і предмет, методи дослідження, вказується на наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, наводяться дані щодо апробації результатів дослідження та публікацій.

Розділ 1 «Загальна теоретико-правова характеристика житлових субсидій», складається із чотирьох підрозділів, які присвячені дослідженню поняття і суттєвих ознак житлових субсидій, їх видів та місця в системі організаційно-правових форм соціального забезпечення населення.

У підрозділі 1.1 «Поняття і суттєві ознаки житлових субсидій» розкрито сутність термінологічного розуміння поняття «субсидії» з різних точок зору.

Підкреслено, що, на сьогодні, на жаль, в Україні значна кількість людей, перебувають за межею бідності, не мають власного житла, постійної роботи, будь-яких інших засобів для виживання, є малозабезпеченими тощо. Саме для таких осіб єдиним способом вижити є допомога держави, яка може виражатися у здійсненні соціального страхування, надання соціальної допомоги, дотацій, пільг тощо. Одним із найбільш поширених видів соціальної допомоги, яка надається державою, є саме житлові субсидії.

Вказано на те, що у науковій літературі не має єдиного підходу до термінологічного розуміння поняття «субсидії», що значно ускладнює розуміння вказаного поняття, а отже зумовлює певні труднощі із

визначенням, ролі, мети, призначення та значення субсидій, виділення їх різновидів тощо.

Зроблено висновок про те, що науковцями пропонуються різні підходи до наукового тлумачення поняття «субсидія», суть яких зводиться до виділення тих чи інших ознак, особливостей, характеристик тощо.

У *підрозділі 1.2 «Види житлових субсидій»* розглянуто та охарактеризовано види житлових субсидій.

Вказано на те, що житлові субсидії є досить різноманітними, проте на практиці застосовуються лише окремі з них, зокрема ті, які стосуються більш широкого та загального кола фізичних осіб та ті, які найбільш анонсується самою державою та її органами влади. Мова йде саме про житлові субсидії на оплату житлово-комунальних послуг, які охоплюють значне коло громадян.

У межах підрозділу запропоновано класифікацію житлових субсидій за різними критеріями. Запропоновано на нормативно-правовому рівні передбачити право на отримання житлової субсидії особами, які отримали кредити на придбання власного нерухомого майна для задоволення власних житлових потреб та набувають право власності на вищевказане майно вперше та здійснюють щомісячні платежі на погашення вказаного кредиту.

Досліджуючи такий вид житлової субсидії як щомісячна житлова субсидія на оплату витрат на управління багатоквартирним будинком, в якому створено об'єднання співвласників багатоквартирного будинку, житлово-будівельний (житловий) кооператив.

У *підрозділі 1.3. «Місце житлових субсидій в системі організаційно-правових форм соціального забезпечення населення»* охарактеризовано житлову субсидію поряд із іншими видами соціальної допомоги населенню.

У контексті дослідження місця житлової субсидії у системі соціального права, виділено її основну мету у здійсненні соціального захисту, яка, на думку дисертанта, полягає у: 1) вирівнюванні соціальних, економічних умов користування житлово-комунальними послугами між окремими категоріями громадян; 2) здійсненні соціального захисту населення в умовах підвищення цін і тарифів на житлово-комунальні послуги; 3) забезпеченні стабільності витрат сімей на оплату житлово-комунальних послуг незалежно від зміни їх вартості; 4) гарантуванні стабільності соціального життя осіб, які не спроможні у певний період часу забезпечити себе самостійно.

Вказано на те, що відносини щодо забезпечення громадян житловими субсидіями відповідають усім ознакам суспільних відносин, що становлять предмет галузі права соціального забезпечення, а саме: а) вони мають розподільчий характер, оскільки їх надання громадянам за рахунок

бюджетів різних рівнів забезпечується за рахунок перерозподілу валового внутрішнього продукту; б) суб'єктом, який одержує субсидію, завжди є громадянин (сім'я), а суб'єктом, що їх надає, виступає орган державної влади; в) субсидія – це матеріальне благо, що надається в порядку соціального забезпечення; г) надання субсидій пов'язано із соціальним ризиком для особи, що визначається через максимальну частку витрат на оплату житла й комунальних послуг у сукупному доході громадянина (сім'ї); д) право на отримання субсидій закріплено законодавчо, ним же визначені умови їх надання, порядок розрахунку та ін.

У підрозділі 1.4 «Сучасний стан наукової розробки правових проблем призначення і надання житлових субсидій» досліджено наукову доктрину та стан наукового дослідження правових проблем призначення та надання житлових субсидій.

Запропоновано проблемні питання, які виникають при призначенні та наданні житлових субсидій розподілити на чотири групи: У контексті вирішення проблемних питань призначення та надання житлових субсидій вказано на важливість створення таких умов та такої цінової політики, відповідно до якої громадяни могли б самостійно оплачувати свої рахунки за житлово-комунальні послуги без суттєвого навантаження на сімейний бюджет, подоланні проблеми тіньового сектору економіки, зменшення кількості нелегалізованих працівників.

Окрему увагу приділено проблемі посилення контролю за наданням житлових субсидій з метою недопущення випадків їх отримання громадянами з порівняно високим рівнем фактичних доходів, а також обґрунтовано необхідність удосконалення Єдиного реєстру обліку осіб-отримувачів соціальної допомоги.

Розділ 2 «Історична та світова правові традиції призначення житлових субсидій» містить два підрозділи у яких розкривається історична генеза правового регулювання призначення житлових субсидій в Україні та світовий досвід правового забезпечення призначення житлових субсидій.

У підрозділі 2.1 «Історична генеза правового регулювання призначення житлових субсидій в Україні» охарактеризовано нормативно-правовий розвиток правового регулювання житлових субсидій в Україні.

Виділено сім етапів становлення та розвитку житлових субсидій в Україні, здійснено їх загальну характеристику, проаналізовано ряд нормативно-правових актів, прийнятих у кожному виділеному періоді. Вказано, що на початку 90-х років в Україні програми житлових субсидій не були виділені в окрему соціальну програму та не мали окремого напрямку їх реалізації, а розвивались на загальних засадах соціального розвитку держави, що, на нашу думку, значно знижувало їх ефективність та повністю виключало принцип адресності надання соціальної допомоги тим, хто дійсно цього потребує.

Особливу увагу приділено монетизації житлової субсидії, суть якої зводиться до надання населенню «живих» грошей для оплати житлово-комунальних послуг. Вказано на дискусійних аспектах монетизації житлових субсидій. В той же час зроблено висновок про те, що монетизація житлових субсидій спонукатиме учасників програми житлових субсидій ошадливіше ставитися до споживання енергоносіїв.

У підрозділі 2.2. «Світовий досвід правового забезпечення призначення житлових субсидій» охарактеризовано підходи до призначення соціальної допомоги у зарубіжних країнах. Вказано на те, що основним принципом визначення права на призначення соціальної допомоги у зарубіжних країнах є саме стан нужденності осіб, в той же час, як в Україні питання призначення житлових субсидій не завжди залежить від отримання статусу малозабезпеченої особи.

Акцентовано увагу на те, що у більшості країн в основі системи соціальної допомоги лежить принцип, згідно з яким соціальна допомога має надаватися на задоволення базових потреб людей, до яких і віднесено сплату житлово-комунальних послуг. В той же час наголошується на тому, що має бути дотриманий норматив частки витрат на житлово-комунальні послуги для населення.

Відмічено, що монетизація житлових субсидій у зарубіжних країнах здійснюється шляхом впровадження соціальних електронних карток (Нова Зеландія, Австралія), які надають можливість безконтактно оплачувати спожиті послуги, визначати особу власника та засвідчувати право на отримання певного виду пільги.

Розділ 3 «Особливості механізму надання житлових субсидій в Україні» містить три підрозділи у яких розкривається право на отримання житлової субсидії, умови та порядок її призначення.

У підрозділі 3.1. «Право на отримання житлової субсидії» здійснено класифікацію такого права. Акцентовано увагу на тому, що визначення права на призначення житлової субсидії має ґрунтуватися виключно на індивідуальному підході до вирішення питання щодо надання особам житлової субсидії. Запропоновано вносити на розгляд комісії з призначення субсидії, які створюються та діють при районних державних адміністраціях, питання щодо можливості призначення житлової субсидії особам, які здійснили купівлю транспортного засобу шляхом оформлення довгострокового кредиту.

Наголошено на питанні отримання житлової субсидії особою, яка має депозит у банку чи іншій фінансовій установі. Запропоновано на законодавчому рівні закріпити обмеження щодо можливості отримання житлової субсидії особами, які мають депозит у будь-якому банку чи іншій фінансовій установі, шляхом встановлення економічно обґрунтованої межі розміру депозиту, яка має бути такою, що не допустить оформлення

субсидій заможними громадянами або громадянам, які мають статки вище середніх.

У підрозділі відмічається недосконалість законодавства у питанні призначення житлової субсидії неповнолітнім дітям, які залишились батьківської опіки (піклування) та недієздатним особам працездатного віку, які ще не мають опікуна. Дисертантом запропоновано дієвий шлях вирішення вказаної проблеми.

У підрозділі 3.2. «Умови призначення житлової субсидії» вказано на те, що в цілому умови також визначають основні правила та встановлюють порядок надання житлових субсидій, а тому відсутність окремих чітко визначених обставин, необхідних для оформлення субсидії може бути наслідком відмови у призначенні житлової субсидії. На основі дослідження умов призначення житлової субсидії запропоновано їх класифікацію на два види: 1) основні; 2) допоміжні.

У межах підрозділу охарактеризовано проблему призначення житлової субсидії за умов, коли подружжя фактично розлучене, проте у зв'язку з певними обставинами, які не залежать від їх волі продовжують проживати разом, запропоновано шляхи її вирішення. Не врегульованим, на думку науковця, залишається питання подальших дій органів соціального захисту населення та самого громадянина після розгляду справи по суті.

У підрозділі 3.3. «Порядок призначення житлової субсидії» вказано на те, що чіткість процедури призначення житлової субсидії є запорукою нормального функціонування системи соціального забезпечення у сфері надання житлових субсидій, посилення принципу адресності отримання соціальної допомоги громадянами..

Охарактеризовано чотири способи подачі документів для призначення субсидії: 1) самостійно подати до місцевих управлінь праці та соціальної політики; 2) самостійно подати до сільських і селищних рад; 3) надіслати рекомендованим листом до органів соціального захисту населення за місцем проживання. 4) відправити через Інтернет.

Наголошено на проблемі подачі до органів соціального захисту населення заяви та декларації та персональній відповідальності кожної особи за подані ним відомості про доходи, майно, що вплинули або могли вплинути на встановлення права на призначення субсидії та на визначення її розміру.

ВИСНОВКИ

Комплексне дослідження доробку вчених у галузі трудового права, критичний аналіз національного законодавства і світового досвіду допомогли визначити сутність та ознаки житлових субсидій як організаційно-правової форми соціального забезпечення в Україні, їх видів,

окреслити права та чіткі умови їх призначення, розробити конкретні практичні пропозиції й наукові рекомендації щодо поліпшення умов та порядку призначення житлової субсидії, удосконалення нормативно-правового регулювання в зазначеній сфері.

1. Запропоновано під поняттям «житлова субсидія» розуміти адресну, систематичну соціальну допомогу особам, які з тих чи інших причин не можуть забезпечити себе самостійно, фінансування якої здійснюється за рахунок Державного бюджету України та є безповоротною формою допомоги, яка надається виключно на передбачені спеціальними правовими актами цілі (на оплату житлово-комунальних послуг) у чітко встановленому порядку її надання та метою якої є здійснення соціальної підтримки, гідного рівня життя осіб.

2. До основних ознак житлової субсидії належать такі: 1) адресний характер надання субсидії; 2) надання субсидій чітко визначеній категорії громадян; 3) систематичність надання; 4) безповоротність надання; 5) терміновість надання субсидії; 6) безготівкова та готівкова (при монетизації) форма надання субсидії; 7) субсидія є засобом матеріальної допомоги окремим верствам громадян; 8) виключний перелік цілей, на які надається житлова субсидія – сплата житлово-комунальних послуг, проте, у зв'язку із проведенням монетизації надається можливість використання залишку коштів на інші цілі; 9) не здійснюється хаотично, а характеризується тим, що розподіл коштів проводиться на основі відповідних формул та із врахуванням конкретно визначених доходів особи та членів її сім'ї; 10) особливий порядок призначення, який складається із сукупності умов, дотримання яких є необхідною умовою для отримання субсидії; 11) призначається виключно у встановленому законом порядку.

3. Класифіковано житлові субсидії за такими критеріями: 1) за терміном призначення: а) на опалювальний період (з 1 жовтня по 30 квітня); б) на неопалювальний період (з 1 травня по 30 квітня); в) один раз на календарний рік (для придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива; відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг; г) на строк дії договору найму (оренди) житла з місяці звернення до дати закінчення опалювального сезону, але не більше ніж до кінця місяця, в якому закінчується строк дії договору найму (оренди) житла; 2) за суб'єктом призначення: а) ті, що призначаються на одну особу; б) ті, що призначаються на сім'ю; 3) за формою розрахунків: а) житлові субсидії, що здійснюються у безготівковій формі (кошти зараховуються на розрахунковий рахунок субсидіанта); б) житлові субсидії, що здійснюються у готівковій формі; 4) з підстав наявності в особи права власності на домогосподарство: а) житлова субсидія, яка надається власнику житлового приміщення (квартири чи будинку) на підставі свідоцтва про право

власності; б) житлова субсидія, яка надається орендарю житлового приміщення на підставі укладеного ними договору оренди.

4. Обґрунтовано необхідність закріплення нового виду житлової субсидії – надання житлової субсидії на оплату житлово-комунальних послуг громадянам, які отримали кредити на придбання власного нерухомого майна для задоволення власних житлових потреб та набувають право власності нерухоме майно вперше. Запропоновано на нормативно-правовому рівні передбачити розмір загальної площі квартири чи житлового будинку, який пропонується придбати та на який може бути розповсюджена субсидія, а також закріпити той розмір доходу особи чи членів сім'ї, які допускають оформлення права та отримання такої субсидії.

5. Запропоновано розподілити проблемні питання, які виникають при призначенні та наданні житлових субсидій, на наступні групи:

Перша група - проблеми, які хоча безпосередньо не стосуються питання призначення субсидій, проте мають значний опосередкований вплив на них. Ці проблеми в більшості випадків є загальним для держави та суспільства та в цілому можуть впливати як на формування державної політики у сфері здійснення соціального захисту населення, так і на окремі аспекти призначення субсидій громадянам. До цієї групи запропоновано віднести наступні проблеми: взаємозалежність розміру субсидії із тарифною політикою у житлово-комунальній сфері; розвиток та функціонування тіньового сектору економіки та росту неоформлених працівників; пасивна поведінка самих громадян у вирішенні питання щодо оформлення субсидій.

Друга група - це проблеми під час здійснення взаємодії між органом соціального захисту з іншими державними органами, діяльність яких є важливою та необхідною для швидкого та оперативного призначення та надання субсидії. Загалом до вищевказаних проблем віднесено проблему обміну даними між управліннями соціального захисту та територіальними органами Державної фіскальної служби України, центрами зайнятості тощо.

Третя група проблем – це проблеми, які виникають при безпосередньому призначенні та наданні субсидії. До них запропоновано віднести: встановлення права на отримання житлової субсидії, умов та порядку призначення житлової субсидії, доведення факту окремого проживання в домогосподарстві зареєстрованої людини (дітей, батьків, інших родичів), недостатній розвиток принципу адресності надання соціальної допомоги, проблема отримання житлової субсидії орендарю квартири тощо.

Четверта група проблем - проблеми, які виникають чи можуть виникнути щодо здійснення контролю за призначенням та наданням субсидій та підвищення якості надання соціальних послуг. Контроль за призначенням субсидій – важливий елемент здійснення соціального забезпечення.

6. Здійснено класифікацію права на отримання житлової субсидії за такими критеріями:

1) суб'єктом отримання: а) громадяни; б) іноземці, які на законних підставах перебувають на території України; в) особи без громадянства, які на законних підставах перебувають на території України; г) внутрішньо переміщені особи;

2) правовим та соціальним статусом отримувача субсидії: а) пенсіонери; б) малозабезпечені сім'ї; в) працездатні особи; г) непрацездатні особи; д) опікуни та піклувальники дітей, які залишились без батьківської опіки (піклування), та/або недієздатні особи працездатного віку, над якими встановлено опіку тощо;

3) правовим статусом субсидіанта відносно житлової площі: а) власник житлової площі (квартири чи житлового будинку); б) будь-який із членів домогосподарства, які зареєстровані в житловому приміщенні (будинку); в) орендарі житла, які проживають у ньому на підставі укладеного договору оренди; г) внутрішньо переміщені особи, які фактично проживають у житловому будинку чи квартирі;

4) кількістю суб'єктів: а) конкретно визначена особа, окремо взята особа; б) сім'я (домогосподарство) в цілому;

5) нормативно-правовим актом, на підставі якого призначена житлова субсидія: а) житлова субсидія, призначена виключно на підставі норм Положення про порядок призначення житлової субсидії; б) житлова субсидія призначена на підставі рішення Комісії утворених районними, районними у м. Києві і Севастополі держадміністраціями, виконавчими органами міських, районних у містах (у разі їх утворення);

б) кількістю осіб, доходи яких впливають на визначення права на отримання житлових субсидій: а) за кількістю осіб, які зареєстровані у житловому приміщенні; б) за кількістю осіб, які хоча і зареєстровані, але фактично не проживають у житловому приміщенні на підставі акту обстеження матеріально-побутових умов домогосподарства; в) за кількістю осіб, які не зареєстровані у домогосподарстві, проте фактично проживають у ньому (діти – члена домогосподарства, які не зареєстровані в житловому приміщенні (будинку), але фактично в ньому проживають);

7) в залежності від працевлаштування особи: 1) право на отримання субсидії особою, яка офіційна працевлаштована; 2) право на отримання субсидії особою, яка є непрацюючою та не перебуває на обліку у центрі зайнятості; 3) право на отримання субсидії особами, які перебувають на обліку у центрі зайнятості (безробітними).

7. Запропоновано умови призначення житлової субсидії класифікувати на два основні види: 1) основні; 2) допоміжні.

Основні умови, визначено як такі, що є загальними для більшості отримувачів житлової субсидії та в цілому є передумовами на отримання

права особи на оформлення адресної допомоги у формі житлової субсидії. Принципово необхідною основною умовою призначення житлової субсидії є рівень життя осіб, який є нижчим за відповідні соціальні стандарти. До основних умов отримання житлових субсидій також запропоновано віднести дохід, майновий стан та зайнятість особи.

Допоміжні умови охарактеризовано як умови, які фактично можуть існувати, проте в окремих конкретних випадках можуть і не впливати на право отримання житлової субсидії. До допоміжних умов призначення житлових субсидій запропоновано віднести: 1) реєстрацію особи, яка отримує житлову субсидію на відповідній житловій площі; 2) наявність у особи, яка орендує житло договору оренди житла; 3) відсутність заборгованості за житлово-комунальні послуги; 4) наявність статусу внутрішньо переміщеної особи; 5) обов'язок сплати обов'язкового платежу, нарахованого домогосподарству; 6) відсутність відомостей про особу у Єдиному державному реєстрі боржників як такої, що має заборгованість по сплаті аліментів тощо.

8. Передбачено досить розширений спосіб подання документів громадянами до органів соціального захисту населення. Так, готові документи можна: 1) самостійно подати до місцевих управлінь праці та соціальної політики; 2) самостійно подати до сільських і селищних рад; 3) надіслати рекомендованим листом до органів соціального захисту населення за місцем проживання; 4) відправити через Інтернет.

9. Вказано на доцільності наділення органів, що здійснюють верифікацію соціальних виплат, правом ініціювання перед правоохоронними органами питання про притягнення винних осіб до юридичної відповідальності а також самостійно складати відповідні протоколи про адміністративні правопорушення відносно осіб – правопорушників, для чого внести відповідні зміни в статтю 7 та 16 проекту Закону України «Про верифікацію та моніторинг державних виплат». Наголошено на необхідності передбачення адміністративної відповідальності для осіб, які надають недостовірні дані для призначення субсидії, а не тільки позбавляти їх права на призначення субсидії на період щодо якого останні подавали відповідні документи.

10. Внесено ряд пропозицій щодо удосконалення законодавства про призначення житлових субсидій та обґрунтовано необхідність внесення змін до Положення про порядок призначення житлових субсидій, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 1995 р. № 848 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України 27 квітня 2018 р. № 329). Зокрема:

– до абзацу 2 підпункту 2 пункту 6 Положення про порядок призначення субсидій щодо успадкування транспортного засобу, який викласти у такій редакції: «При цьому не враховуються транспортні засоби,

одержані безоплатно чи придбані на пільгових умовах через структурні підрозділи з питань соціального захисту населення, у тому числі за рахунок грошової допомоги на придбання автомобіля, а також ті транспортні засоби, які підлягають державній реєстрації і з дати випуску якого минуло менше п'яти років та право власності на які набуто в результаті спадкування»;

– у пункті 6 Положення про порядок призначення житлових субсидій передбачити наступне «У разі наявності в особи депозиту у будь-якому банку чи фінансовій установі у розмірі до 50 розмірів прожиткового мінімуму доходів громадян житлова субсидія призначається на загальних засадах. У випадку наявності в особи депозиту у розмірі від 50 до 100 розмірів прожиткового мінімуму доходів громадян призначення субсидії можливе за рішенням Комісії з питань призначення житлової субсидії із врахуванням наявного соціально-економічного становища особи, інших чинників, які можуть вплинути на призначення субсидії особі, яка звертається. В тому випадку, коли особа має депозитний рахунок у розмірі більше 100 розмірів прожиткового мінімуму доходів громадян субсидія не призначається. Вказана норма не поширюється на осіб, які є пенсіонерами»;

– щодо спрощення механізму призначення житлових субсидій для неповнолітніх дітей, які залишилися батьківської опіки (піклування), або недієздатним особам працездатного віку, яким ще не призначено опікуна, шляхом можливості подачі заяви про призначення субсидії в їх інтересах особою яка виявила бажання стати опікуном, а у випадку відсутності такої особи – органам опіки та піклування.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких відображені основні результати дослідження:

1. Хренова Т. Ю. Теоретико-правові підходи щодо розуміння сутності житлової субсидії. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2017. Випуск 6. Том 4. С. 108-113

2. Хренова Т. Ю. Умови призначення житлових субсидій: сьогодення. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Юриспруденція»*. 2018. Вип. 35. Т. 2. С. 32-34.

3. Хренова Т. Ю. Житлові субсидії як особливий різновид соціальних пільг. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2018. № 53. Том 1. С. 152-155.

4. Хренова Т. Ю. Щодо питання про право на отримання житлової субсидії. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. Випуск 5. Том 1. С. 147-151.

5. Хренова Т. Ю. Житлові субсидії – зарубіжний досвід. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. № 1. С. 84-86

6. Хренова Т. Ю. Место жилищных субсидий в системе организационно-правовых форм социального обеспечения населения. *Leges et iuris*. 2019. № 1. С. 135-138.

7. Хренова Т. Ю. Щодо порядку призначення житлової субсидії як однієї із форм адресної соціальної допомоги. *Право і суспільство*. 2019. № 1. Ч. 2. С. 60-65

Наукові праці, в яких засвідчено апробацію матеріалів дослідження:

1. Хренова Т. Ю. Житлова субсидія – новації сьогодення. *Актуальні проблеми трудового законодавства, законодавства про державну службу та службу в правоохоронних органах*: матеріали VII Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 16 листопада 2018 р.) / за заг. ред. К. Ю. Мельника. Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2018. С. 258-261.

2. Хренова Т. Ю. Щодо ознак житлових субсидій. *Актуальні проблеми правових наук в євроінтеграційному вимірі*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 14-15 груд. 2018 р.) у 2-х ч. Харків: ГО «Асоціація аспірантів-юристів», 2018. Ч. 2. С. 106-107.

3. Хренова Т. Ю. Щодо конституційного права людини на отримання житлової субсидії. *Реформування національного та міжнародного права: перспективи та пріоритети*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса 18-19 січня 2019 р.). Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2019. С. 56-58.

4. Хренова Т. Ю. До питання монетизації житлових субсидій. *Держава і право в умовах глобалізації: реалії та перспективи*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 1-2 лютого 2019 р.). Дніпро: ГО «Правовий світ», 2019. С. 27-28.

АНОТАЦІЯ

Хренова Т. Ю. Житлова субсидія як організаційно-правова форма соціального забезпечення населення. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.05 «Трудове право; право соціального забезпечення». – Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Міністерство освіти і науки України. – Харків, 2019.

Дисертацію присвячено дослідженню житлової субсидії як організаційно-правової форми соціального забезпечення населення. У роботі здійснено комплексний аналіз теоретичних та практичних засад призначення житлової субсидії. Надано авторське визначення поняття «житлової субсидії» та охарактеризовано основні її ознаки. Проведено класифікацію видів житлових субсидій за різними критеріями.

Важливе місце у дисертації приділено визначенню місця житлової субсидії в системі організаційно-правових форм соціального забезпечення населення та зроблено висновок про те, що субсидія відіграє досить значне місце у системі здійснення соціальної підтримки населення України на виступає важливою формою соціального забезпечення. У дисертації досить детально проаналізовано сучасний стан наукової розробки правових проблем надання житлових субсидій, виділено чотири групи основних проблем, які виникають при призначенні та наданні житлових субсидій.

Розглянуто історичну генезу правового регулювання призначення житлових субсидій в Україні та світовий досвід правового забезпечення призначення житлових субсидій. Окреслено право на отримання житлової субсидії, умов та порядку її призначення. У межах дисертації виокремлено основні та додаткові умови призначення житлової субсидії, надано рекомендації щодо удосконалення права на отримання житлової субсидії для окремих категорії осіб, шляхом врахування доходу, майнового стану та зайнятості осіб, які претендують на отримання житлової субсидії.

Дисертантом надано чіткі пропозиції щодо удосконалення законодавства, яке регулює питання призначення житлових субсидій та обґрунтовано необхідність внесення ряду змін до Положення про порядок призначення житлових субсидій.

Ключові слова: житлова субсидія, соціальне забезпечення, соціальний захист, соціальна допомога, житлово-комунальні послуги, прожитковий мінімум, монетизація.

АННОТАЦІЯ

Хренова Т. Ю. Жилищная субсидия как организационно-правовая форма социального обеспечения населения. – Квалификационная научная работа на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.05 «Трудовое право; право социального обеспечения». – Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого, Министерство образования и науки Украины. – Харьков, 2019.

Диссертация посвящена исследованию жилищной субсидии как организационно-правовой формы социального обеспечения населения. В работе осуществлен комплексный анализ теоретических и практических основ назначения жилищной субсидии. Предоставлено авторское определение понятия «жилищной субсидии» и охарактеризованы основные ее признаки. Проведена классификация видов жилищных субсидий по различным критериям.

Важное место в диссертации уделено определению места жилищной субсидии в системе организационно-правовых форм

социального обеспечения населения и сделан вывод о том, что субсидия играет довольно значительное место в системе осуществления социальной поддержки населения Украины, выступает важной формой социального обеспечения. В диссертации достаточно подробно проанализировано современное состояние научной разработки правовых проблем предоставления жилищных субсидий, выделено четыре группы основных проблем, возникающих при назначении и предоставлении жилищных субсидий.

Рассмотрена историческая генеза правового регулирования назначения жилищных субсидий в Украине и мировой опыт правового обеспечения назначения жилищных субсидий. Определены право на получение жилищной субсидии, условий и порядка ее назначения. В рамках диссертации выделены основные и дополнительные условия назначения жилищной субсидии, сделаны рекомендации по совершенствованию права на получение жилищной субсидии для отдельных категории лиц, путем учета дохода, имущественного положения и занятости лиц, претендующих на получение жилищной субсидии.

Предоставлены четкие предложения по совершенствованию законодательства, регулирующего вопросы назначения жилищных субсидий, обоснована необходимость внесения ряда изменений в Положение о порядке назначения жилищных субсидий.

Ключевые слова: жилищная субсидия, социальное обеспечение, социальная защита, социальная помощь, жилищно-коммунальные услуги, прожиточный минимум, монетизация.

SUMMARY

Khrenova T. Yu. Housing subsidy as an organizational and legal form of social security. – Qualifying scientific work preserving manuscript rights.

Thesis for a degree of Candidate of Science in Law, specialty 12.00.05 «Labor law; social security law». – Yaroslav Mudryi National Law University, Ministry of Education and Science of Ukraine. – Kharkiv, 2019.

The thesis is devoted to the study of housing subsidies as a legal form of social security of the population. The work carried out a comprehensive analysis of the theoretical and practical bases of the purpose of the housing subsidy. The definition of the term “housing subsidy” is provided as a targeted, systematic social assistance to people who for one reason or another cannot provide for themselves, financed by the State Budget of Ukraine and is an irrevocable form of assistance provided exclusively for the purposes provided for by special legal acts (for payment of housing and communal services) in a clearly defined manner of its provision and the purpose of which is the implementation of social support

standard of living of persons. The main features of the housing subsidy are described in detail and the types of housing subsidies.

An important place in the thesis is given to determining the place of housing subsidies in the system of organizational and legal forms of social security of the population and it is concluded that the subsidy has a fairly significant place in the system of social support for the population of Ukraine, is an important form of social security. Also, the context of the study of the place of housing subsidies in the social law system highlighted its main goals in the implementation of social protection, which are: 1) equalizing the social, economic conditions for the use of housing and public services between different categories of citizens; 2) the implementation of social protection of the population in the face of rising prices and tariffs for housing and communal services; 3) ensuring the stability of household spending on housing and utility payments, regardless of changes in their value; 4) ensuring the stability of the social life of persons who are not able to provide for themselves at a certain period of time.

The thesis analyzed in detail the current state of scientific development of legal problems of housing subsidies, highlighted four groups of major problems that arise in the appointment and provision of housing subsidies, namely: the first group - problems that, while not directly related to the issue of subsidies, but have significant influence on them; the second group is the problem of interaction between the social protection body and other state bodies whose activities are important and necessary for a quick and operational appointment and provision of subsidies; the third group of problems is the problems that arise during the direct appointment and provision of subsidies; The fourth group of problems - problems that arise or may arise regarding the implementation of control over the appointment and provision of subsidies, as well as improving the quality of social services.

The paper considers the historical genesis of the legal regulation of the purpose of housing subsidies in Ukraine and the international experience of the legal provision of the purpose of housing subsidies. The right to receive housing subsidies, the conditions and procedure for its appointment. In the framework of the thesis, the main and additional conditions for the appointment of a housing subsidy are highlighted, recommendations are given on improving the right to receive a housing subsidy for certain categories of individuals, taking into account their income, property status and employment of individuals applying for a housing subsidy.

The author of this review provided clear proposals for the improvement of legislation on the assignment of housing subsidies and justified the need for making a number of changes to the Regulation on the procedure for the assignment of housing subsidies.

Key words: housing subsidy, social security, social protection, social assistance, housing and communal services, subsistence minimum, monetization.

Відповідальний за випуск
доктор юридичних наук, доцент
А. М. Слюсар

Підписано до друку 10.05.2019 р. Формат 60х90/16
Папір офсетний. Віддруковано на різнографі.
Ум. друк. арк. 0,7. Обл.-вид. арк. 0,9.
Тираж 100 прим. Зам. № 71.

Друкарня ТОВ «ПромАрт»
61023, Україна, м. Харків, вул. Весніна, 12.
Тел. (057) 717-28-80